

ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 2	0101 Педагогічна освіта	нормативна
Модулів 2	6.010101 Дошкільна освіта	Рік підготовки 4
Змістових модулів 1		Семестр 7
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 16 год.
Загальна кількість годин 72		Практичні 12 год.
Тижневих годин:	Бакалавр	Самостійна робота 22 год.
аудиторних 1,55		Індивідуальна робота 22 год.
самостійної роботи 1,22 індивідуальної роботи 1,22		Форма контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни “ Педагогічна етика вихователя дошкільного закладу ” є розкриття перед студентами перспективи і шляхів оволодіння професійною діяльністю вчителя-вихователя і викладача навчального предмета.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “ Педагогічна етика вихователя дошкільного закладу ” є:

- сформувати професійну позицію, якості і вміння, що допоможуть настроїти особистість як інструмент педагогічного впливу на взаємодію з дітьми, батьками, колегами;
- опанувати механізмами використання особистісного потенціалу для розв’язання педагогічних завдань;
- засвоїти систему знань про структуру педагогічної діяльності, її зміст, специфіку, функції, суспільне значення;
- розвинути свої здібності до педагогічної діяльності;
- оволодіти елементами педагогічної техніки;

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- знати зміст основних понять – професійна етика, професійна мораль, кодекс етики, етичні принципи, моральні норми тощо;
- знати стандарти етичної поведінки вихователя;
- знати особливості впливу різних факторів на особистість;
- знати основні механізми соціалізації особистості

вміти :

- вміти визначати функціональну спроможність особистості самостійно вирішувати актуальні проблеми дошкільників;
- вміти планувати різні види педагогічної діяльності;
- вміти аналізувати педагогічні ситуації та вибирати правильні рішення відповідно до етичних стандартів;

- вміти володіти методами та засобами саморегуляції та психологічного настроювання на професійну діяльність;
- вміти взаємодіяти з клієнтами, колегами, іншими людьми.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПОВЕДІНКИ ВИХОВАТЕЛЯ

Тема 1. Професійна етика вихователя: міжнародні принципи та стандарти (2 год.)

Поняття про етику. Предмет вивчення етики. Поняття про професійну етику. Види професійної етики. Причини необхідності етичної регламентації професійної діяльності вихователя. Професійна етика вихователя – відносно самостійний розділ етичної науки. Основні категорії професійної етики. Основні функції професійної етики. Особистість вихователя й педагогічна майстерність. Основні стандарти етичної поведінки вихователя. Стандарти етичної поведінки вихователя.

Тема 2. Кодекс етики вихователя (2 год)

Поняття про кодекс етики вихователя. Функції етичного кодексу вихователя. Етичний кодекс вихователя як нормативна система. Основні джерела формування етичних норм вихователя. Вимоги до етичного кодексу вихователя.

Тема 3. Самовиховання – один з шляхів оволодіння професійною культурою вихователя (2 год)

Роль самовиховання і самоосвіти у формуванні професійних стандартів етичної поведінки вихователя. Поняття “системи самовиховання”. Зміст самовиховання вихователя. Основні етапи самовиховання вихователя. Програма самовиховання. Види програм самовиховання. Методи самовиховання вихователя.

Тема 4. Майстерність вихователя в керуванні самопочуттям (2 год)

Сутність понять емоції та почуття вихователя. Етапи виникнення емоцій і почуттів. Роль психологічного настроювання в професійній діяльності вихователя. Творче самопочуття вихователя та способи його саморегуляції. Причини виникнення стресових ситуацій у професійній діяльності вихователя. Рекомендації щодо подолання стресових ситуацій. Аутогенне тренування як засіб психологічного розвантаження вихователя.

Тема 5. Культура мовленнєвої діяльності вихователя(2 год)

Мова і мовлення в житті людини. Мовлення вихователя як засіб професійної діяльності. Мовлення і комунікативна поведінка вихователя. Поняття культури мовлення. Функції педагогічного мовлення. Шляхи вдосконалення мовлення педагога.

Тема 6. Педагогічне спілкування як професійно-етичний феномен соціального педагога (2год)

Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види. Педагогічне спілкування як діалог. Структура педагогічного спілкування. Поняття стилю спілкування. Характеристика стилів педагогічної комунікації. Стилі керівництва професійною взаємодією: авторитарний, демократичний, ліберальний. Методика формування індивідуального стилю спілкування. Умови, які забезпечують ефективність педагогічного спілкування.

Тема 7. Конфлікти у професійній діяльності вихователя (2год)

Суть понять “конфлікт”, “конфліктна ситуація”. Причини виникнення конфліктів у професійній діяльності вихователя. Види конфліктів. Характеристика стратегій розв’язання конфліктних ситуацій: конкуренція або суперництво, співробітництво, компроміс, уникнення, пристосування.

Тема 8. Комунікативно-творчі здібності вихователя: емпатія, перцепція, експресія, активне слухання (2год)

Поняття емпатії. Емпатійне слухання. Емпатійність – одна із важливих якостей вихователя. Типи розуміння вихователем психології людини. Поняття перцепції у спілкуванні. Ефекти при сприйманні людьми один одного. Експресія у спілкуванні. Роль слухання в процесі спілкування. Види активного слухання, їх суть. Прийоми активного слухання.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назва теми	Кількість годин				
		Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль I. Етичні стандарти поведінки вихователя						
1.	Професійна етика вихователя: міжнародні принципи та стандарти	4	2			2
2.	Кодекс етики вихователя	8	2	2	2	2
3.	Самовиховання – один з шляхів оволодіння етичними стандартами професійної діяльності вихователя	10	2	2	4	2
4.	Майстерність вихователя в керуванні самопочуттям	10	2	2	4	2
5.	Культура мовленнєвої діяльності вихователя	4	2			2
6.	Педагогічне спілкування як професійно-етичний феномен вихователя	12	2	2	4	4
7.	Конфлікти у професійній діяльності вихователя	12	2	2	4	4
8.	Комунікативно-творчі здібності вихователя: емпатія, перцепція, експресія, активне слухання	12	2	2	4	4
Всього годин		72	16	12	22	22

5. Теми практичних (семінарських) / лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Кодекс етики вихователя 1.Поняття про кодекс етики вихователя. 2.Функції етичного кодексу вихователя. 3.Основні джерела формування етичних норм роботи вихователя. 4.Вимоги до етичного кодексу вихователя. 5.Етичний кодекс вихователя як нормативна система.	2
2	Тема 2. Самовиховання вихователя – один з шляхів оволодіння етичними стандартами поведінки 1.Сутність і значення самовиховання для оволодіння етичними стандартами поведінки педагога- вихователя.	2

	<p>2.Зміст самовиховання вихователя.</p> <p>3.Етапи самовиховання вихователя.</p> <p>4.Види програм самовиховання вихователя та вимоги до їх розроблення.</p> <p>5.Методи та засоби самовиховання вихователя.</p>	
3	<p>Тема 3. Майстерність вихователя в керуванні самопочуттям</p> <p>1. Емоції та почуття. Етапи виникнення емоцій та почуттів. Самопочуття вихователя.</p> <p>2. Поняття саморегуляції та психологічного настроювання. Роль психологічного настроювання як елемента професійної майстерності вихователя.</p> <p>3. Методи саморегуляції емоційного стану педагога- вихователя (аутогенне тренування, музикотерапія, бібліотерапія, трудотерапія, ігрова терапія). Можливості використання їх для професійного самовдосконалення педагога.</p> <p>4. Причини виникнення та шляхи попередження стресових ситуацій у професійній діяльності вихователя.</p>	2
4	<p>Тема 4. Педагогічне спілкування як професійно-етичний феномен вихователя.</p> <p>1. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види.</p> <p>2. Структура педагогічного спілкування.</p> <p>3. Стили педагогічного спілкування. Співставити їх за методами, засобами досягнення мети, результатами.</p> <p>4. Педагогічне спілкування як діалог.</p>	2
5	<p>Тема 5. Конфлікти у професійній практиці вихователя</p> <p>1. Суть поняття “конфлікт” у педагогічній взаємодії, причини його виникнення.</p> <p>2. Стратегія взаємодії як засіб розв’язання педагогічних ситуацій.</p> <p>3. Ефективність використання різних стратегій взаємодії в педагогічних ситуаціях.</p> <p>4. Стель взаємин та педагогічний такт, їх вплив на вибір і реалізацію стратегічної взаємодії.</p>	2
6	<p>Тема 6. Комунікативно-творчі здібності вихователя: емпатія, перцепція, експресія, активне слухання.</p> <p>1. Суть поняття “емпатія” у педагогічній літературі.</p> <p>2. Експерсія як засіб розв’язання педагогічних ситуацій.</p> <p>3. Ефективність активного слухання в педагогічних ситуаціях.</p>	2
	Разом	12

6.Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Кодекс етики вихователя</p> <p>1. Ознайомитись і дати порівняльну характеристику зарубіжних і вітчизняного кодексів вихователя.</p>	2
2	<p>Тема 2. Самовиховання вихователя – один з шляхів оволодіння етичними стандартами поведінки.</p> <p>1.Розробити програму самовиховання професійних якостей особистості.</p>	4
3	<p>Тема 3. Майстерність вихователя в керуванні самопочуттям.</p> <p>1. Підготувати вправи для формування вмій знімати м’язове напруження, контролювати та регулювати дихання.</p> <p>2. Підготуватися до моделювання ситуації педагогічної розповіді</p>	4

	(розробка програми психологічного настроювання на наступну діяльність).	
4	Тема 4. Педагогічне спілкування як професійно-етичний феномен вихователя. 1. Виписати із літературних джерел вислови авторитетних людей про роль і особливості педагогічного спілкування. 2. Підготувати для аналізу функцій і стилю професійно-педагогічного спілкування 1–2 ситуації.	4
5	Тема 5. Конфлікти у професійній практиці вихователя 1. Підготувати приклади педагогічних ситуацій, що ілюструють різні стратегії поведінки педагога, із власного досвіду або літератури. 2. Підібрати одну ситуацію, проаналізувати наслідки різних стратегій взаємодії педагога та його партнера у спілкуванні. Вибрати оптимальну стратегію взаємодії та обґрунтувати свій вибір.	4
6	Тема 6. Комунікативно-творчі здібності вихователя: емпатія, перцепція, експресія, активне слухання. 1. Підготувати приклади педагогічних ситуацій, що ілюструють різні стратегії поведінки педагога, із власного досвіду або літератури. 2. Підібрати одну ситуацію, проаналізувати наслідки різних стратегій взаємодії педагога та його партнера у спілкуванні. Вибрати оптимальну стратегію взаємодії та обґрунтувати свій вибір.	4
	Разом	22

7. Індивідуальні завдання - немає

8. **Форма підсумкового контролю успішності навчання:** залік.

Залік з курсу проводиться згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу» (п.ІV.8.).

Питання до заліку з курсу «Педагогічна етика вихователя дошкільного закладу»

1. Суспільна значущість професії вихователя.
2. Специфіка та структура професійної діяльності вихователя.
3. Функції педагога-вихователя.
4. Професійні знання вихователя.
5. Професійні вміння вихователя.
6. Педагогічні здібності вихователя.
7. Професійно значимі якості вихователя.
8. Значення самоосвіти та самовиховання у професійній діяльності вихователя.
9. Основні етапи самовиховання вихователя.
10. Методи самовиховання вихователя.
11. Роль психологічного настроювання в професійній діяльності вихователя.
12. Причини виникнення стресових ситуацій у професійній діяльності вихователя та рекомендації щодо їхнього подолання.
13. Аутогенне тренування як ефективний спосіб керування психічним станом вихователя.
14. Шляхи організації та вдосконалення зовнішнього вигляду вихователя.
15. Практичні рекомендації щодо вдосконалення зовнішнього вигляду вихователя.
16. Значення мови та мовлення в житті людини. Поняття культури мовлення.
17. Функції педагогічного мовлення.

18. Поняття техніки мовлення та її значення у професійній діяльності вихователя.
19. Техніка розвитку професійного дихання вихователя.
20. Особливості голосу вихователя. Основні причини його порушення та рекомендації щодо вдосконалення голосу.
21. Техніка вдосконалення дикції вихователя.
22. Шляхи вдосконалення техніки мовлення вихователя.
23. Програма самовиховання вихователя. Приклад власної програми самовиховання.
24. Поняття про етику. Предмет вивчення етики.
25. Поняття про професійну етику. Види професійної етики.
26. Професійна етика вихователя – відносно самостійний розділ етичної науки.
27. Основні категорії професійної етики вихователя.
28. Етичні принципи в роботі вихователя.
29. Стандарти етичної поведінки вихователя у відносинах з колегами.
30. Основні джерела формування етичних норм роботи вихователя.
31. Вимоги до етичного кодексу вихователя.
32. Загальна характеристика кодексу етики вихователя.
33. Відповідальність і обов'язок вихователя перед професією.
34. Відповідальність вихователя перед дитиною і її близькими.
35. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види.
36. Структура педагогічного спілкування.
37. Стили педагогічного спілкування. Співставити їх за метою, засобами досягнення мети, результатами.
38. Педагогічне спілкування як діалог.
39. Суть поняття "конфлікт" у педагогічній взаємодії, причини його виникнення.

9.Методи навчання:

Зведена класифікація методів навчання при вивченні даного курсу:

- а) за джерелами передачі і характером прийняття інформації: словесні, наочні, практичні;
- б) за основними дидактичними принципами, які необхідно використовувати на конкретному етапі навчання: методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок;
- в) за характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративна, репродуктивна, проблемний виклад, частково-пошукова діяльність, дослідницька;
- г) на основі внутрішньої логіки засвоєння знань: індуктивна, дедуктивна, аналітична, синтетична, порівнююча, узагальнююча, конкретизація, виділення головного та ін. (групування за М.М. Фіцулою).

10 .Методи та засоби діагностики успішності навчання:

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень є структурні компоненти навчальної діяльності студентів.

При цьому діагностуванню підлягають такі компоненти:

- змістовий компонент (знання про об'єкт вивчення): повнота, правильність, логічність, усвідомленість, вербалізація, застосування знань;
- операційно-організаційний компонент (дії та способи дій): предметні, розумові, загальнонавчальні дії;
- емоційно-мотиваційний компонент (ставлення до навчання): характер і сила, дієвість, сталість.

Саме ці характеристики (за М.М. Фіцулою) покладені в основу діагностування успішності навчання при засвоєнні студентами даного курсу.

При цьому використовуються такі методи і засоби діагностування:

- а) усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції (10-15 хв.);
- б) письмова фронтальна перевірка шляхом опитування на початку чи в кінці лекції (10-15 хв.);
- в) фронтальний тестовий контроль за матеріалами кількох тем лекційного курсу (на початку практичних чи семінарських занять, 5-10 хв.);
- г) письмова перевірка у вигляді диктанту, контрольних робіт ;
- д) завдання для самостійної, індивідуальної роботи.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (маx = 40 балів)						Модульний контроль (маx = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1						Модуль 2	
Змістовий модуль 1						МКР № 1	100
Т 1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	60	
6	6	6	8	8	6		

Модуль 1

Змістовий модуль I. Етичні стандарти поведінки вихователя

Тема 1. 6 балів:

- 1 – виступ на занятті;
- 1 – участь в обговоренні;
- 2 – аналіз результатів анкетування, тестування;
- 2 – тестове завдання.

Тема 2. 6 балів:

- 2 – виступ на занятті;
- 2 – участь в обговоренні;
- 2 – розв’язування педагогічних ситуацій.

Тема 3. 6 балів:

- 2 – виступ на занятті;
- 2 – диференційно-груповою робота;
- 2 – словниковий диктант.

Тема 4. 8 балів:

- 2 – виступ на занятті;
- 2 – участь в обговоренні;
- 4 – розв’язування педагогічних ситуацій.

Тема 5. 8 балів:

- 2 – виступ на занятті;
- 2 – участь в обговоренні;
- 4 – виконання практичних завдань.

Тема 6. 6 балів:

- 2 – виступ на занятті;
- 2 – участь в обговоренні;
- 2 – тестове завдання.

Модуль 2

Модульні контрольні роботи (форма проведення: тестування) – 60 балів. Загальна кількість балів визначається підсумовуванням балів, які були отримані студентом на основі виконання контрольних завдань з кожного змістового модуля.

Критерії оцінювання

90-100 балів ("відмінно"). Глибоке оволодіння вузловими питаннями по темах. Системне, усвідомлене використання даної інформації. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими змістовими блоками. Вільна орієнтація і використання необхідного категорійно-понятійного апарату при розкритті проблеми.

Мова чітка і логічна. Здатність до аналітико-узагальнюючого викладу питання, вміння формулювати висновки і пропозиції по суті проблеми.

82-89; 75-81 балів ("добре"). В цілому цілісне, усвідомлене оволодіння матеріалом, віднесеним до даного питання. В окремих випадках рівень засвоєння інформації недостатній.

Аргументація при відповідях на питання, логічність і взаємозв'язок у викладі матеріалу дещо занижені. Відчуває труднощі при відповідях на питання, у формулюванні узагальнень і висновків.

67-74 балів ("задовільно"). Фрагментарне, несистемне відтворення інформації. Наводить лише окремі складові питання, без необхідного усвідомлення і взаємозв'язку.

59-1 балів ("незадовільно"). Необхідним категорійно-понятійним апаратом не володіє. Робить безуспішні спроби висвітлення питання на репродуктивному, механічному рівні. Не розуміє суті питання, відповідає не по суті.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 - 74	D		
60 - 66	E	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	Fx	Незадовільно	

12. Методичне забезпечення

1. Підручники, навчальні посібники, що розкривають зміст даної дисципліни.
2. Законодавчо-нормативна документація по роботі вчителя початкових класів.
3. Планова, організаційно-методична документація школи, в т.ч. початкової (малокомплектної).
4. Навчально-методичні матеріали окремих вчителів початкових класів (планова документація, сценарні розробки та ін.).
5. Матеріали управління навчально-виховним процесом у початковій школі (по функціях управлінського циклу).
6. Технічні, наочні засоби навчання.

13.Список джерел

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. / В.Ц.Абрамян // – К.: Лібра, 1996. – 224 с.

2. Васянович Г.П. Педагогічна етика: Навч.-метод. посіб. / Г.П.Васянович – Л.: Норма, 2005. – 344 с.
3. Добрович А.В. Воспитателю о психологии и психогигиене общения: кн. для учителей и родителей / А.В.Добрович. – М.: Просвещение, 1987. – 207 с.
4. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи в Україні // Соціальна політика і соціальна робота. – 2003. – № 1. – С. 111-114.
5. Елканов С.Б. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя / С.Б.Елканов. – М.: Просвещение, 1989. – 198 с.
6. Зверева І.Д. Етичний кодекс соціальних працівників України: від ідеї до впровадження / І.Д.Зверева // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 9-10. – С. 81-87.
7. Іщук С.В. Етика соціальної роботи: опорні конспекти./ С.В.Іщук // – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – 108 с.
8. Кічук Н.В. Творча особистість вчителя: педагогічні засади формування. Навч. посіб. / Н.В. Кічук. – Ізмаїл. держ. пед. ін-т.: МПП „Принт майстер”, 1999. – 196 с.
9. Ковалев А.Г. Самовоспитание школьников. / А.Г.Ковалев // – М., 1967 – 215 с.
10. Медведева Г.П. Этика социальной работы / Г.П.Медведева // Учеб. пособ. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 208 с..
11. Овчарова Р.В. Справочная книга социального педагога. / Р.В.Овчарова // – М.: Сфера, 2001. – 480 с.
12. Оржеховська В.М. Посібник з самовиховання. / В.М.Оржеховська // – К.: ІЗМН, 1996. – 192 с.
13. Педагогічна майстерність: Підручник /Л.А.Зязюн, Л.В.Крамушенко, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. // – К.: Вища шк., 1997.– 350 с.
14. Рувинский Л.И Самовоспитание личности. / Л.И.Рувинский // – М., 1984. – С. 35–42.
15. Сисоева С.О. Педагогічна творчість: Монографія / С.О.Сисоева. – Х.; К.: Книжкове видавн. «Каравела», 1998. – 150 с.
16. Филатова Л. Этический кодекс – основа профессиональной деятельности / Л.Филатова // Социальная педагогика. – 2003. – № 2. – С. 111–114.
17. Ярская-Смирнова Е. Профессиональная этика социальной работы / Е.Ярская-Смирнова // Учебник. – М.: Ключ, 1998. – С. 45-64.

Інтернет ресурси

1. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. www.tnpu.edu.ua – сайт Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка.
3. www.nbuu.gov.ua – сайт Національної бібліотеки ім. В. Вернадського.
4. www.vdu.edu.ua – сайт Волинського державного університету ім. Лесі Українки.